Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА В ЗСО

галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)
освітньо-професійна програма: Середня освіта (Географія)

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри загальної та
регіональної географії
Протокол №1 від 27 серпня 2020 року

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Виробнича (педагогічна) практика в ЗСО
Викладач	Корнус Олеся Григорівна
Профайл викладача	https://pgf.sspu.edu.ua/kolektyv-kafedry-geografia
E-mail:	zavgeogr@gmail.com
Сторінка курсу в Moodle	
Консультації	Консультації проводяться у вівторок о 14:30 год.; групові або одноосібні. Також можливі он-лайн консультації через інтернет ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.

Анотація до дисципліни

Професійна підготовка майбутнього вчителя, формування його педагогічних здібностей здійснюється в процесі навчальної діяльності, важливою частиною якої є педагогічна практика, яка забезпечує інтеграцію знань та їх застосування. Педагогічна практика посідає особливе місце у системі підготовки майбутніх вчителів географії і біології та основ здоров'я. Діяльність магістрантів у період виробничої практики є аналогом професіональної діяльності вчителя, вміщує в собі всі її види та функції.

Під час практики магістранти повинні ознайомитись з основними функціями педагогічної діяльності вчителя географії і біології та основ здоров'я, спостерігати і аналізувати його діяльність на уроках та у позаурочний час. Магістранти мають змогу реалізувати отримані під час освітнього процесу фахові та психолого-педагогічні знання і вміння. У них є можливість моделювати освітній процес, реалізовувати на практиці створені моделі та оцінювати їх ефективність.

Програма практики передбачає формування методологічної культури майбутніх вчителів географії і біології та основ здоров'я, яка втілюється у володінні системою методів навчання, технологією передачі знань та рівнем сформованості вмінь контрольно-оцінювальної діяльності.

Педагогічна практика має за кінцеву мету спрямувати магістрантів на творчий пошук та самовдосконалення на шляху до оволодіння високим рівнем професіоналізму.

Мета і завдання дисципліни

Мета виробничої (педагогічної) практики з географії на 2 курсі магістратури – через практичні дії опанувати теоретичним матеріалом з географії і біології та здоров'я людини, набути необхідних професійних навичок майбутнього вчителя, оволодіти основними функціями педагогічної діяльності педагога та сформувати його професійні вміння.

Виробнича педагогічна практика покликана навчити магістрантів застосовувати отримані знання в університеті зі спеціальних дисциплін на практиці.

Основні завдання виробничої педагогічної практики:

1. Поглибити і закріпити теоретичні знання з шкільної курсів географії і біології та основ здоров'я і методик їх навчання.
2. Навчити магістрантів спостерігати і аналізувати освітній процес у школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей.
3. Навчити магістрантів планувати типи уроків з географії і біології та основ здоров'я.
4. Сформувати навички самостійної підготовки до проведення уроків та позакласних заходів з географії і біології та основ здоров'я.
5. Підготувати магістрантів до проведення різнотипних уроків із застосуванням ефективних методів і прийомів навчання.
6. Сформувати контрольно-оцінювальну діяльність вчителя-фахівця.
7. Вдосконалювати вміння планувати освітній процес.
8. Формувати вміння проводити аналіз та самоаналіз уроків географії і біології та основ здоров'я.
9. Розвивати інтерес до педагогічної професії, до вивчення магістрантами передових педагогічних технологій.
10. Сформувати у магістрантів-практикантів вміння проводити науково-дослідну роботу.

Формат дисципліни

Ознаки дисципліни	
Рік вступу	2021/2022
Освітній ступінь	магістр
Курс навчання	2
Семестр	1
Формат курсу	очний, заочний
Обов'язкова /вибіркова	вибіркова
Кількість кредитів/годин	9/270
Кількість розділів	2
Форма контролю	залік
Самостійна робота	270

ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Згідно навчального плану виробнича (педагогічна) практика проходить на ІІ курсі магістратури ІІІ семестрі (тривалість практики – 6 тижнів). Під час практики магістранти повинні відвідувати уроки, які проводяться вчителями школи та магістрантами-практикантами, проводити пробні та залікові уроки, виготовляти дидактичні матеріали та унаочнення, вести позакласну роботу з географії та біології та здоров'я. За результатами практики виставляється диференційований залік. По закінченню виробничої (педагогічної) практики в університеті проводиться підсумкова конференція, на якій магістранти

звітують про результати проходження практики, діляться своїми враженнями та висловлюють пропозиції щодо вдосконалення практики.

ОСНОВНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ МАГІСТРАНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

1. Ознайомлення зі школою, кабінетом географії і біології та основ здоров'я, його обладнанням, технічними засобами та картографічними матеріалами.
2. Ознайомлення з документацією вчителя географії і біології та основ здоров'я: тематичними планами, поурочними планами, класними журналами.
3. Спостереження за методикою проведення уроків географії і біології та основ здоров'я вчителями школи, знайомство з особливостями їх педагогічних технологій.
4. Складання індивідуального плану на період практики.
5. Робота з необхідною методичною літературою.
6. Підготовка до проведення уроків географії і біології та основ здоров'я (отримання консультацій від методистів та вчителів школи, написання планів-конспектів, виготовлення унаочнень, дидактичних матеріалів).
7. Проведення пробних уроків географії і біології та основ здоров'я з наступним самоаналізом.
8. Розробка сценарію позакласного заходу з географії і біології та основ здоров'я.
9. Самостійне написання планів-конспектів до уроків географії і біології та основ здоров'я.
10. Проведення залікових уроків географії і біології та основ здоров'я.
11. Проведення позакласного заходу з географії і біології та основ здоров'я.
12. Відвідування уроків інших магістрантів-практикантів та участь у їх аналізі.
13. Оформлення та здача звітної документації.

ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Педагогічна практика складається з:

1. організаційної роботи;
2. навчальної роботи;
3. позакласної роботи;
4. профорієнтаційна робота.

До змісту організаційної роботи магістранта-практиканта належать:

1. ознайомлення зі специфікою діяльності ЗЗСО даного типу (загальноосвітньої, ліцею, гімназії тощо);

2. ознайомлення зі шкільною документацією, планом навчальної роботи, планом роботи класного керівника.

3. вивчення класу, в якому магістрант буде проходити практику;

До змісту навчальної роботи магістранта-практиканта належать:

1. вивчення матеріалів кабінету географії, плану відкритих уроків, методичні розробки;
2. складання індивідуального плану на період практики;
3. складання тематичного плану уроків на основі планів учителів;
4. планування окремих уроків;
5. проведення уроків із дотриманням психолого-педагогічних, методичних і гігієнічних вимог до уроку;
6. відвідування уроків учителів та магістрантів-практикантів;
7. проведення предметного й комплексного аналізу відвіданих уроків;
8. проведення психолого-педагогічного аналізу уроку;
9. оволодіння вміннями виховання учнів на уроці географії та біології;
10. виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;
11. проведення додаткових занять із невстигаючими;
12. участь у роботі у підсумкових заходах із педпрактики;
13. скласти звіт про проходження педагогічної практики.

До змісту позакласної роботи магістранта-практиканта належать:

1. проведення консультацій з предмету;
2. вивчення системи роботи вчителя географії і біології та основ здоров’я, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до предмету;
3. спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять учителі школи;
4. планування, підготовка та проведення запланованої позакласної роботи позакласної роботи;
5. відвідування й аналіз позакласних заходів, які проводять магістранти;
6. допомога в обладнанні кабінету географії і біології та основ здоров’я (виготовлення таблиць, схем, стендів, виготовлення дидактичних матеріалів тощо).

До форм позакласної роботи з географії належать:

1. Змагання, конкурси та вікторини.
2. Походи та екскурсії.
3. Уявні мандрівки та подорожі.
4. Географічні ігри, естафети.
5. Випуск географічних газет та журналів.

До форм профорієнтаційної роботи магістранта-практиканта належать:

1. організація екскурсій учнів на природничо-географічний факультет та до ботанічного саду;
2. показ відеофільму та презентацій про університет та природничо-географічний факультет;

3. поширення профорієнтаційного матеріалу учням старших класів (флаєри, календарики, рекламні буклети тощо);

4. проведення тематичних бесід профорієнтаційної тематики або організація зустрічі адміністрації факультету з учнями та їх батьками.

Обов'язки магістранта-практиканта:

 сумлінно й відповідально готуватися до проведення уроків та позакласного заходу;

 подати звітну документацію з педпрактики на перевірку за два дні до її завершення;

 звітувати про стан проходження виробничої (педагогічної) практики на засіданні кафедри загальної та регіональної географії та ПГФ.

Магістрант-практикант має право:

 отримувати всі необхідні консультації від своїх методистів та вчителів;

 виносити пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення практики.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Магістранти проходять виробничу (педагогічну) практику на базах ЗЗСО м. Суми, а також у разі виробничої необхідності за умов погодження з адміністрацією вузу та дирекцією ЗЗСО – за межами міста та області. Термін практики – 6 навчальних тижнів. За кожним магістрантом закріплені методисти, в обов'язки яких входять надання методичної, фахової допомоги, контроль за станом педагогічної практики, питання виробничої дисципліни.

Упродовж педагогічної практики практиканти **зобов'язані** провести не менше **8 уроків** з географії **та 8 уроків** з біології та основ здоров’я за чинними навчальними програмами, провести активну змістовну позакласну роботу з географії та біології, виконати обов'язки класного керівника. Кожен конспект уроку погоджується і затверджується вчителем-предметником, у разі відсутності розгорнутого плану-конспекту магістрант до проведення уроку не допускається.

Робочий день триває від першого до останнього уроку за графіком роботи учнівського колективу, за яким закріплений магістрант.

Обов'язковим є проведення позакласного заходу, на якому присутні вчитель-предметник, представник шкільної адміністрації, однокурсники. Кожен відвіданий методистом урок підлягає обов'язковому ґрунтовному науково-методичному аналізу. На останньому тижні педагогічної практики магістрант подає характеристику з місця її проходження, конспекти уроків та позакласних заходів, затверджені та оцінені методистом з фаху та вчителями-предметниками. Про проходження педагогічної практики магістрант звітує у формі заліку керівнику практики під час затвердження оцінки за виробничу педагогічну практику.

Обов'язки магістранта у період педагогічної практики

- магістрант працює в школі кожного дня **не менше 6 годин,** своєчасно виконує всю роботу, передбачену програмою педагогічної практики;
- у процесі практики магістрант веде щоденник практики встановленого зразка, у якому фіксуються результати спостережень за колективом класу, дає аналіз своєї освітньої роботи. В щоденник вносяться відгуки методистів та вчителів, загальний відгук керівника практики про проходження магістрантом виробничої педагогічної практики;
- магістрант дотримується правил внутрішнього розпорядку роботи школи, в якій він проходить педагогічну практику, розпорядження адміністрації школи та керівника практики; у випадку невиконання вимог він може бути усунений від виконання практики;
- стосунки між магістрантом і вчителем повинні будуватися на основі поваги, такту, взаєморозуміння;
- в обов'язки старости магістрантської групи під час проходження практики входить: облік відвідування магістрантів, координаційний зв'язок між магістрантами та методистами;
- магістрант, усунений від проходження практики або робота якого визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчального плану;
- магістрант здійснює профорієнтаційну роботу з проведенням екскурсії до університету, факультету з обов'язковою відміткою про це в характеристиці;
- оцінка за практику виставляється за підсумком педагогічної діяльності магістранта у залікову книжку в розділ «Педагогічна практика».

Позакласна робота магістранта під час проходження виробничої (педагогічної) практики

Крім проведення уроків зі своїх предметів, магістрант-практикант проводить позакласну роботу. Під час проходження педпрактики магістрант має змогу випробувати себе в ролі класного керівника, організовуючи учнів свого класу до позакласної роботи з предмету.

Мета такої роботи полягає у виробленні інтересів учнів до географії як навчальної дисципліни, формуванні національної самосвідомості почуття людської гідності, відповідальності за долю і майбутнє України.

Під час педагогічної практики магістрант **здійснює профорієнтаційну роботу** з проведенням екскурсії до університету, музею з обов'язковою відміткою про це в характеристиці.

Схема розробки позакласних залікових заходів з географії і біології та основ здоров'я:

1. Титульний аркуш із зазначенням навчального закладу та підпорядкування, теми і форми заходу, відомостей про магістранта-практиканта, прізвища методистів.
2. Мета заходу.
3. Обладнання.

4. Час і місце проведення.

5. Зміст позакласного заходу.

6. Список використаної літератури.

7. Оцінка й відгук (стислий) учителя-предметника про науково-методичний рівень проведення заходу.

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ МАГІСТРАНТА-ПРАКТИКАНТА

Оформлення звітної документації здійснюється до закінчення педпрактики. На **останньому тижні** магістрант-практикант зобов'язаний подати документацію всім методистам, які оцінюють завдання, виконані під час проходження педагогічної практики, про що ставиться відмітка в атестаційний лист.

Уся документація повинна бути магістрантами грамотно й охайно оформлена, складена в окрему папку з титульним листом.

Перелік звітної документації керівнику практики:

 Звіт магістранта про проходження виробничої (педагогічної) практики.

 Атестаційний лист.

 План проведення уроків з підписами вчителя у вигляді таблиці.

№ п/п	Дата уроку	Тема уроку	Оцінка вчителя	Підпис вчителя	Коментар до уроку (за потреби)

 По два конспекти проведених уроків з географії і біології та основ здоров’я з оцінкою та підписом вчителя. Магістранти, що проходили педагогічну практику за межами м. Суми здають всі конспекти уроків з географії і біології та основ здоров’я з оцінками та підписом вчителя.

 Розробка проведеного й оціненого вчителем залікового позакласного заходу з географії.

 Розробка проведеного й оціненого вчителем позакласного заходу з біології та основ здоров’я.

 Характеристика магістранта-практиканта з навчального закладу (зі штампом та печаткою), підписана директором, учителем географії, учителем біології та основ здоров’я.

 Щоденник практики (з печатками та підписами, відгуками вчителів та методистів, оцінкою за виробничу (педагогічну) практику).

Звіт підписується магістрантом і складається за орієнтовним планом:

1. Термін та місце проходження виробничої педагогічної практики.

2. Виконана навчальна робота (скільки уроків було проведено, які з уроків виявилися найбільш вдалими, які методики та технології було використано і т. п., дається самоаналіз уроку та аналіз відвіданого уроку одногрупника чи вчителя).

3. Здійснена методична робота (описати про роботу в методичних кабінетах та лабораторіях, участь у нарадах методичних об'єднань учителів-географів, допомога вчителю в оформленні кабінету і т. п.).

4. Проведений позакласний захід з географії та біології (прозвітувати в якій формі був проведений захід, здійснити його об'єктивний аналіз).

5. Звіт про проведену профорієнтаційну роботу.

6. Загальні особисті враження від педпрактики.

7. Власні пропозиції щодо підвищення ефективності проходження практики (розподіл магістрантів, виробничі бази практик, контроль за продовженням практики і т. п.).

Виконані магістрантами під час педагогічної практики завдання з педагогіки та психології подаються у визначений термін методистам відповідних кафедр.

Політика дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни потребує: підготовки конспектів уроків з географії і біології та основ здоров’я; підготовки до уроків; роботи з інформаційними джерелами, опрацювання наукової, навчальної та довідкової літератури.

Підготовка та проведення уроків передбачає: ознайомлення з шкільними програмами з географії і біології та основ здоров’я, календарно-тематичним плануванням, шкільними підручниками та іншою науковою літературою тощо. Результатом підготовки до заняття повинно бути якісно підготовлений конспект уроку, матеріалом якого студент повинен вільно володіти.

Забороняється запізнюватись на уроки та пропускати їх без поважних причин.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів освітнього процесу.

Академічна доброчесність

Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка. Очікується, що конспекти уроків студентів будуть їх оригінальними матеріалами. У конспекті повинна бути рекомендована література для вчителя та окремо для учнів. По тексту конспекту повинні бути посилання на використані літературні джерела.

Звіт з виробничої (педагогічної) практики повинен бути оригінальним текстом студента. Неприпустимо надавати для оцінювання звіт, підготовлений за участю інших осіб. Виявлення ознак академічної недоброчесності студента під час виробничої (педагогічної) практики є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Система оцінювання та вимоги

На останньому тижні практики проводиться підсумкова конференція, до якої готуються викладачі і магістранти. Її мета – проаналізувати та узагальнити результати виробничої (педагогічної) практики, визначити успіхи та наголосити на недоліках у її підготовці та проведенні. Присутність магістрантів-практикантів та методистів є обов'язковою. У ході проведення підсумкової конференції порушуються проблеми, пов'язані з рівнем готовності магістрантів курсу виконувати професійні обов'язки вчителя географії і біології та основ здоров'я.

На підсумкову конференцію кожна академічна група по можливості готує стіннівку про проведену профорієнтаційну роботу в школі.

Для оцінювання пріоритетними є досягнення в таких видах діяльності:

- навчальна робота;
- позакласна робота зі спеціальності.

При оцінюванні також враховується:

- сумлінне виконання магістрантом вимог програми виробничої (педагогічної) практики, обов'язків магістранта-практиканта;
- дотримання магістрантом правил внутрішнього розпорядку освітнього закладу;
- відсутність зауважень дисциплінарного характеру;
- вчасне подання звітної документації з виробничої (педагогічної) практики;
- участь у проведенні підсумкової конференції.

Критерії оцінювання магістрантів з виробничої (педагогічної) практики

№	Вид діяльності	Кількість балів
1.	вчасно прибули до виробничої бази практики; сумлінно виконували обов'язки магістрантів-практикантів; робочий день магістрантів-практикантів у навчальному закладі тривав у межах 6 годин; проводили уроки на високому науково-методичному рівні більшість уроків оцінені на «відмінно»; апробували раціональні форми роботи на уроках географії і біології та основ здоров'я, застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках; у першій половині практики в присутності одного з методистів провели заліковий позакласний захід із географії і біології та основ здоров'я на високому організаційному та методичному рівні; займалися взаємовідвідуванням навчальних занять інших магістрантів-практикантів із наступним їхнім аналізом; вивчили учнівський колектив; ознайомилися з досвідом роботи вчителів географії і біології та основ здоров'я; надали допомогу школі в обладнанні кабінету географії і біології та основ здоров'я; якісно підготували та вчасно подали на перевірку звітну	**90-100 А**

	документацію з педпрактики; □ на високому методичному рівні провели профорієнтаційну роботу.	
2.	□ сумлінно виконували обов'язки магістрантів-практикантів; □ одержали інструктаж на настановній конференції; □ вчасно прибули до виробничої бази практики; □ робочий день магістранта-практиканта в освітньому закладі тривав близько 6 годин; □ проводили уроки на високому та достатньому науково-методичному рівні; □ більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «відмінно» і «добре»; □ продемонстрували вміння працювати на уроках географії і біології та основ здоров'я; □ намагалися апробували раціональні форми роботи на уроках географії і біології та основ здоров'я; □ застосовували різноманітні методи і прийоми роботи на уроках географії і біології та основ здоров'я; □ у присутності одного з методистів провели залікові позакласні заходи із географії і біології та основ здоров'я; □ відвідали та обговорили позакласні заходи інших магістрантів-практикантів; □ займалися взаємовідвідуванням навчальних занять магістрантів-співкурсників із наступним їхнім аналізом; □ вивчили учнівський колектив; □ ознайомилися з досвідом роботи вчителів-предметників навчального закладу; □ на належному методичному рівні провели профорієнтаційну роботу; □ мали незначні зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.	**85-89 В**
3.	□ сумлінно виконували обов'язки магістрантів-практикантів; □ одержали інструктаж на настановній конференції; □ вчасно прибули до виробничої бази практики; □ робочий день магістранта-практиканта в навчальному закладі тривав близько 6 годин; □ проводили уроки на достатньому науково-методичному рівні; □ більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре»; □ продемонстрували вміння працювати на уроках географії і біології та основ здоров'я; □ у присутності одного з методистів провели залікові позакласні заходи із географії і біології та основ здоров'я; □ займалися взаємовідвідуванням навчальних занять магістрантів-співкурсників із наступним їхнім аналізом; □ не провели на високому методичному рівні профорієнтаційну роботу; □ мали зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з виробничої практики.	**75-84 С**
4.	□ недобросовісно виконували обов'язки магістрантів-практикантів; □ проводили уроки на достатньому або низькому науково-методичному рівні; □ більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре» та «задовільно»; □ продемонстрували недостатні вміння працювати на уроках географії і біології та основ здоров'я; □ не використовувалися різноманітні методи та прийоми на уроках географії і біології та основ здоров'я;	**65-74 Д**

	□ провели залікові позакласні заходи із географії і біології та основ здоров'я на низькому організаційному рівні; □ проігнорували взаємовідвідування; □ не продемонстрували належного рівня сформованості професійно-педагогічних умінь; □ мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та поданні на перевірку звітної документації з педпрактики.	
5.	□ недобросовісно виконували обов'язки магістрантів-практикантів; □ присутність у навчальному закладі була епізодичною (у дні проведення уроків); □ проводили уроки на низькому науково-методичному рівні; □ більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «задовільно»; □ не продемонстрували вміння працювати на уроках географії і біології та основ здоров'я; □ не використовувалися різноманітні методи та прийоми на уроках географії і біології та основ здоров'я; □ провели залікові позакласні заходи із географії і біології та основ здоров'я на низькому організаційному рівні; □ проігнорували взаємовідвідування; □ недостатньо вивчили учнівський колектив; □ були відсутніми на настановній та підсумковій конференціях; □ не продемонстрували належного рівня сформованості професійно-педагогічних умінь; □ мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та поданні на перевірку звітної документації з виробничої практики.	**60-64 E**
6.	Магістрант-практикант не виконав програми виробничої практики.	**35-59 FX**

Вид контролю – залік. Залік виставляється керівником практики за умови, якщо студент виконав усі види виробничої (педагогічної) практики, які визначені робочою програмою. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	**A**	відмінно
82-89	**B**	добре
74-81	**C**	
64-73	**D**	задовільно
60-63	**E**	
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основні

1. Бенедюк В. В. Методика навчання географії: Методичні матеріали. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2016. 56 с.
2. Бенедюк В. В. Методика підготовки студентів вищої школи до педпрактики та її організація: Методичні матеріали. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2016. 28 с.
3. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання). Х.: ВГ «Основа», 2016. 112 с.
4. Самойленко В.М., Топузов О.М., Вішнікіна Л.П., Діброва І.О. Викладання дидактики географії : Навчальний посібник. К.: ДП "Прінт Сервіс", 2016. 240 с. http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Samoylenko_Tupuzov.pdf

Додаткові

1. Самойленко В.М., Вішнікіна Л.П., Япринець Т.С. Методика навчання географії : Навчальний посібник-практикум. Полтава: ПП Шевченко, 2014. 190 с.
5. Самойленко В.М., Топузов О.М., Вішнікіна Л.П., Діброва І.О. Дидактика географії : монографія (електронна версія). К.: Ніка-Центр, 2013. CD (40 Мб). 570 с. http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Samojlenko_dydaktyka.pdf

Інформаційні ресурси

1. Освітній портал // www.osvita.ua
2. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України // www.mon.gov.ua
3. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 (закон).
4. http://mgov.ua/activity/education/reforma-osviti/klyuchovi-noveli-zakonu-ukrayini-pro-osvitu.html (презентація)
5. Концепція нової української школи. https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola